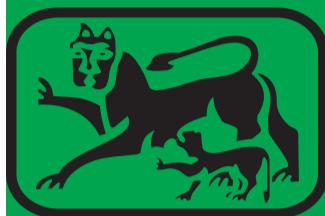

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

БРОЙ 190, Година XXIV
януари 2017
Цена 1,00 лв.

ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА

Основан от Д.Б.Митов и списван от него
от 1928 г. до 1944 г. в София

KAT № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО! ВЕСЕЛА КОЛЕДА!

БАЛАДА ЗА ТРИМАТА КРАЛЕ

Сред шум и възгласи безброй,
сред викот непрестанен,
сред поддържащи тръби
и громол барабанен
във Витлеем пристигат те.

И казват тримата крале:
“Дойдохме да се поклоним
на Божия вестител
и с радост да се преклоним
пред нашия Спасител.”

И слизат пред обора те
от своите камили
и падат там на колене,
главите си склонили.

И докато слугите с жар
сноват и трупат дар след дар,
един от тримата крале,
вития рядък, става
и почва вдъхновена реч
във Божия прослава.

“О, майко - вторият мълви, -
синът ти е прекрасен!
Той има твоите очи
и твоя поглед ясен!”

А третият ласкател веш
шепти на Йосиф с глас горещ:
“Такава радост тоя свят
не е видял отдавна!”

Но в яслите във този миг
Исус сърдито шавна:

“Зашпото съм дете, затуй
дойдохте, о, избрани!
И пред апостолите тъй
ще правите метани.

Но тръгна ли аз някой ден
от ученици обграден,
о, как ще тръгнете тогаз!
О, как ще ме кълнете!

И от доноесчика тъпак
ще търсите съвети!
Кадите ми тамян сега
и - щедро на похвали -
лукаво трупате пред мен
и злато, и корали.

Но увенчан ще бъда аз
с корона трънена от вас
и щом Голгота изкача,
ще бъдете далече
от мене и от моя кръст!” -
така Исус им рече.

Корона килнал настраана,
достойният вития
поиска да му възрази,
но изглуя горкият.

И си зашушнаха така
краплете сочейки с ръка:

“Хм,
син на дърводелец прост,
та и речта му тая!”

Дойдоха славно те,
а как се върнаха - не зная.

Автор: Ян НЕРУДА
Превод: Григор ЛЕНКОВ

Скъпи старозагорци,
Предстоят най-вълнуващите дни
в годината – Коледа
и посрещането на Нова година!

С трепет и вълнение очакваме дните,
в които семействата, приятелите, любими
мите и скъпи на сърцата хора отново се събират, за
да бъдат заедно и да споделят вярата, упованието и
любовта, с които да изпълват всеки нов ден!

Искрено се надявам, че във всеки дом ще има светлина, топлина,
мир и споделеност. Нека не забравяме и онези, които най-много
се нуждаят от нашата подкрепа, съпричастност и помощ. Нека има
добра дума и протегната ръка за всеки в трудни моменти!

Убеден съм, че така Стара Загора ще бъде един още по-красив,
съвременен град, с усмихнати и приветливи хора. Пожелавам ви да
сте живи и здрави, Вие и Вашите семейства да имате много щастливи и успешни дни през новата година, да събуднете всички свои
планове и желания!

ЧЕСТИТО РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО!
БЛАГОДАТНА И УСПЕШНА НОВА 2017 ГОДИНА!

Уважаеми
старозагорци,

Сърдечно Ви
пожелавам,
в навечерието на светлите
християнски празници -
доброворни дела и лично щастие!

Нека дните са изпълнени с успехи и
удовлетворение! Мирно да е в душите Ви!

Честито Рождество!
Честита да е Новата година!

Емил ХРИСТОВ
Председател
на Общински съвет
Стара Загора

Живко ТОДОРОВ
КМЕТ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Худ. Розен ТОНЧЕВ, Легенда за една българска роза

През 2017 година наградените 8 автори от тазгодишното четвърто Балканско квадринале на живописта „Митовете и легендите на моя народ“ ще направят обща изложба. Тази година Голямата награда на журито не се присъжда, тъй като е било трудно да се отсее и подбере най-доброто от многото стойностни творби, представени от участниците, обясни директорът на старозагорската художествена галерия проф. д-р Марин Добрев. В залата ѝ бе открита експозицията от 220 платни на 160 художници от 10 държави. Селекцията на журито е от общо 466 творби.

Тазгодишното издание носи със себе си обичайните пъстрота, богатство на жанрове, на пластични изразни средства, както и пристрастията на художниците към темата, и към всичко нова, което носи със себе си пътуването между земята и небето, заяви при откриването проф. Добрев. По думите му, квадриналето за четвърти път събира творби на художници, за които митове, легенди, обряди, сказания, притчи, вярвания, приказки и т.н. са вековни източници на мъдрост и полет на въображението, на провокиращи теми за художествена интерпретация. Изложбата ще бъде запомнена от почитателите на изобразителното изкуство, които снощи изпълниха залата на Художествената галерия в Стара Загора, с произведения на три поколения художници, включително и на най-младите, които носят със себе си една друга визия за иреалните неща.

ГОСТУВАНЕ НА ПИСАТЕЛИ ОТ ХАСКОВО

На 17 ноември по покана на Дружеството на писателите в Стара Загора и съорганизатори Община Стара Загора, Фондация „Космос - Димитър Брацов“ и Народно читалище „Николай Лилиев - 2005“ гостуваха творци от Хасково. В Есенния литературен салон в залата на Регионална библиотека „Захарий Княжески“ взеха участие писателите Мина Карагьозова, Вълко Маращев, Димитър Шалапатов, Иван Енчев, Йордан Нанчев, Петър Ангелов, Петър Ванчев, Петър Василев, Стефан Милев, Хубен Стефанов и Ясен Калайджиев. Приетствието към гостите и многобройната публика поднесе началникът на отдел Култура към Общината - Диана Атанасова. Ученци от Национално училище за музикални и сценични изкуства „Христина Морфова“ зарадваха публиката и гостите с майсторски изпълнения на флейта, пиано и акордеон. Гостите от Хасково прочетоха своите творби, а публиката слушаше с внимание.

ЧЕТВЪРТО БАЛКАНСКО КВАДРИНАЛЕ ПО ЖИВОПИС „МИТОВЕТЕ И ЛЕГЕНДИТЕ НА МОЯ НАРОД“ СТАРА ЗАГОРА – 2016

Организатори на квадриналето са Художествена галерия - Стара Загора с директор проф. Марин ДОБРЕВ, Община Стара Загора и Министерството на културата. Привлечени са и много дарители, поддръжници на идеята. Голямата награда, която тази година НЕ СЕ ПРИСЪЖДА, е на стойност 2 000 евро, а Наградата на Община Стара Загора - 1 500 евро. Конкурсът се провежда под патронажа на Кмета на областния град.

Наградата на Община Стара Загора зам.-кметът Иванка СОТИРОВА връчи на старозагорския художник Валентин ДОНЧЕВСКИ за творбата му „Комета над Копринка“. Наградата на Общински съвет - Стара Загора бе връчена от председателя на ПК по култура Милена Желева на художника Росен Тончев за платното „Легенда за една българска роза“. С награди на болница „Тракия Парк“, ВиК Стара Загора и фирма „Градус“ бяха отличени Веско Велев, Светлана Косева и Веселин Симеонов.

Журито с председател проф. Станислав Памукчиев за пръв път присъди приз за дарителство на Марин Маринов. Плакета на областния управител Георги Ранов получи художникът Цветан Колев, поради отсъствието на призьора. За пръв път отличие беше присъдено и на млад автор - 24-годишния Любен Малчев. Наградата на ХГ Стара Загора получи казанлъчанката Валентина Лапчева.

Близо 800 са показаните досега творби в четирите издания на квадриналето. Пръв носител на Голямата награда през 2004 г. е Цветан Колев, Юри Буков - през 2008 г. и пловдивчанинът Никола Певичаров през 2012 г.

Организаторите и наградените художници

НОВИ КНИГИ

Кънчо ВЕЛИКОВ, Горят разияния, стихотворения, Фабер 2016.

Вълко Маращев, ЮГОСЛОВ - стихове-посвещения, Изд. Българска книжница 2016, София.

Кръсттина Филипова, Собствена характеристика, стихове, разкази, епиграми 2016, Изд. Пропелер, София.

Литературен бриз - алманах на автори на вестник „Литература и общество“ - Варна, 2016.

Диана Стефанова - Светлина и бездна, лирика, Изд. Фабер, 2016.

Павлина Петкова, Знак за жена, стихове, Изд. Астарта, 2016.

Емил Попов, Неугасваща жарава, поезия, Изд. Орфей, Горна Оряховица, 2016.

Демир Демиров, Злато поле - Париж, Изд. Захарий Стоянов, 2016.

Виолета Солникова, Събудени гнезда, хайку, Изд. Фабер 2016.

Иван Северняшки, Хайде, де!, весели севернячета, Изд. Астарта 2016.

Цвятко Дечев, Голата истина - миниатюри, Изд. Фабер, 2016.

ВЕСТИ

БУРГАСКИТЕ ЛИТЕРАТУРНИ НАГРАДИ ЗА 2016

На 2 декември кметът на Бургас връчи бургаските литературни награди за 2016 г. в заседателната зала на общината. Преди това бяха прочетени двата доклада за литературна продукция през годината, съответно на Елка Димитрова за поезията и Пламен Антов за прозата.

Годишната награда за поезия „Христо Фотев“ беше присъдена на поетесата Лилия Христова за дебютната „Ориса ме Алиса“.

Останалите два плакета за постижения в прозата бяха присъдени съответно на Ваньо Вълчев за романа му „Завръщане във Византия“ и на Живка Иванова за сборника с разкази „Плетачката“. Сред номинираните за белетристика бяха още Николай Фенерски, Керана Ангелова и Иван Сухиванов.

Голямата награда „Златен Пегас“, която се връчва на 2 години за цялостен принос към бургаската литература и култура, получи Ваньо Вълчев.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА НОВА КНИГА

На 16 декември 2016 г. в залата на Музей „Гео Милев“ - Стара Загора бе представена новата стихосбирка на поета Йордан АТАНАСОВ - „Лъч от обич“. Стихове от книгата прочете актьорът Красимир Койчев. За книгата и за творчеството на автора говориха проф. Румен Стоянов и Иван Енчев. Гостите на тържеството зададоха своите въпроси към автора и разговаряха за творчеството и за привързанието на поета.

ДА СИ СПОМНИМ ЗА РОДЕННИТЕ ПРЕДИ 80 ГОДИНИ ПОЕТИ

Жеко ХРИСТОВ

ЕЛА, КОГАТО

Когато зреят ечемиците, ела.
Когато всички сме богати...

Като крила
когато са ръцете ни... Когато
дори над стръкче скършено
бръмчи пчела.

Когато моята песен зазвучи
и всяко камъче е позлатено.

Когато само в твоите очи
остава мъничко зелено...

ХРИСТОС

Наивен и прост ще остана.
И като жътвар доверчив
ще търся за своята рана
на билките сока горчив...

Елате, такъв ще ме сварите,
с приведен от грижите гръб.
Забравен от стари другари,
но няма в очите ми скръб.

На всяко похлопване скачам,
отварям широка врата
и в чуждия странно вторачен,
аз себе си виждам в нощта.

Христос – ме нарекоха някои.
Видели ме крътък и бос,
че ходя по рохката пръст.

И вече навярно очакват
да ме видят разпънат на кръст.

ПОЕТИ

Поетите умрели рано –
самоубили се, убити, луди...
Живеят в мен като рани.
О, тия бели пеперуди,
накацали по мен!
Като превръзки...

... Препускат ручен надолу
и безразсъдно струи пръскат.

ЗАЛЕЗ

Прощава се земята
с узрелия си ден.
От залеза излиза вятер
и духа в мен.

Във сенките на тая вечер
се губи днешния ми път.

Забравени коне далече
последните лъчи пасат.

МОЛИТВА
КЪМ МЪРТВАТА МИ МАЙКА

Майко,
на теб се моля.
Аз вярвам,
че единичка ти ще ми помогнеш!

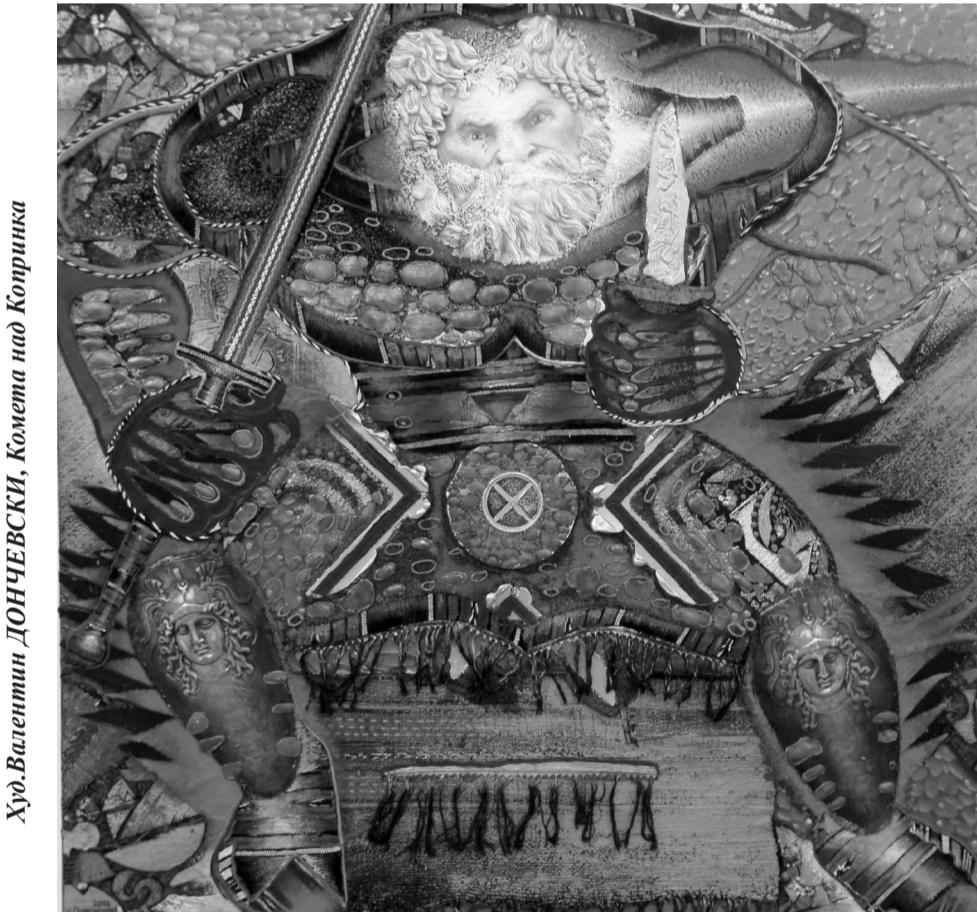
Измолвал съм от теб дихание
дори за старото ни куче -
последен път да може да излае
към старата луна
за сбогом...

Сега прати светулки две
до теб да ме издигнат...

У ДОМА

Студени дъждове ме мокрят,
но вече съм съвсем наблизо
до тебе, бащин покрив...
Ще се поприведа, когато влизам,

до печката усмихнат ще приседна,
капака на гърнето ще повдигна...
И щом със жалост мама ме погледне,
ще разбера, че вече съм пристигнал.

УЧАСТ

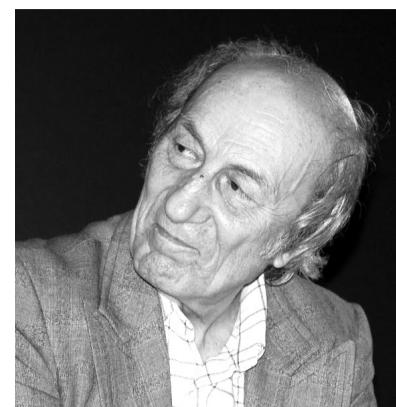
Бях тръгнал на победи да се уча,
а сам под много грешки се превих.
Сега съм тута – и понякога сполучвам
прозорец да отворя с простия си стих.

Аз тута с малко хора се здрависвам,
обикновен и къс е моят път.
И тихи, прости са ми мислите,
като ръцете, стискали сърпа.

Обичам хората, когато страдат,
прегръщат ги при веселби...
Когато листите наесен падат,
сравнявам ги със тях – и не боли.

С реките ги сравнявам всяка пролет,
реките кротко тук замислено текат.
И докато обичам тия прости хора,
не ще тревяся моя път...

Обувките ми все ще се избелени
и на ревера ми ще грее цвят.
И във оная нощ ще бъда селянин,
когато ще напушам този свят.

Иван ГРУЕВ

ПЪЛНОЛУНИЕ

Не мога да засия.
Клепачите ми са подпрени.
В мозъка ми са забити
трески от безполезни случки.
Със жълтите си зъби часовете
разхвърлят изпохапаните спомени.
Луната пуска тънките си котви
и приливът на самотата ме обгръща.
Потъва острвът,
към който цял живот пътувам.
По лунната пътека
душата ми върви към къщата,
в която майка ми от пет години бърше
небесните прозорци и мете звездите.
Градът отпуска лапи
и смила дневните си жертви.

Разсъмването е във друго измерение.

ПАНТА РЕЙ

Запуши се вената на душата ми,
по която течаха любовни коннези.
Колкото и да го стискам,
камъкът вече не пуска вода.
От паметта ми изтичат спомени
и се вливат в забравата.
Всичко тече и се променя.
Променя се формата
на ябълката, на тялото и на тъгата.
Нямам представа какъв съм сега,
а какъв съм бил – съм забравил.
Спомням си само какъв ще бъда –
носачът на Южния кръст
в парада на северните звезди.

Сега, когато мисля за вината,
когато от страха си се отърсвам,
аз имам само пепел във душата
и нея днес като сеяч разпърсвам.
Сеяч на пепел – участ за поети!...
След тържества безсмислено-приятни
пониквам тъжно като сухо цвете
в средата на една дъска шахматна.
Там Царят ненадейно абдикира,
от коня скъсана юзда остана,
а пешките – пожертвани – умират
под празничния звук на барабана.

Вървяха дни, годините вървяха –
със пътища от знамена и щампи.
А в "Бира-скара" призрачно горяха
оплюти от мухи среднощи лампи.
Изпитах всичко. Празните шишета
издигат вавилонската си кула,
а старата везна на любовта – сърцето –
дори за миг до днес не спря на нулата.
И – сякаш прекипяло вино – стихват
у мен фалшиви образи и рими,
макар че още им изплащам лихвите,
натрупани до днес на мое име.

Чета наивните си стихове и късам
изписаните с празни думи листи –
все още може и да не е късно
да бъда сам със себе си на чисто.

О, Господи! – любов, надежди, слава...
За пет живота щяха да са много.
А иначе за нищичко не стават,
освен със тях да си запали огън.

Събирам ги накуп – ненужна шума
от есенни листа – печални и бездомни –
и търся само десет верни думи –
за епитафия, която да се помни.

ТВОРЦИ НА ПЕРОТО ЗАД РЕШЕТКИТЕ

Щом започнем да четем списъците на репресираните от комунизма, можем да узаем какви хора са били нарочвани да поддържат нивото на този контингент. С тях съдебната система се стараеше да доказва какви „злостни народни врагове“ са се изправили срещу тяхната машина, която те изопачено представяха за олицетворение на българската държава. Всред въдворените по затвори и лагери имаше различни художествени творци – писатели, журналисти и публицисти, художници, музиканти, учени, икономисти и пр., и пр. Някои от тях бяха осъдени именно заради своите творчески изяви, у други дарованията се появиха в затвора и ги показваха след излизането си от него. Дълъг е списъкът на тези хора, много от техните имена са известни на широката ни общественост – Георги Заркин, Йосиф Петров, Йордан Вълчев, Любомир Канов и много други – които трудно биха се обхванали в една статия. Заради това тук ще си послужа като примери с творци на словото, с които съм преминал през Старозагорския затвор, където основно бяха въдворени политическите затворници.

В рамките на повече от едно десетилетие след 1970 г. в Старозагорския затвор различни присъди изтърпяваха не по-малко от двайсет души професионални хора на перото: Борис Илиев, Лазар Цветков, Илия Люцканов, Илия Маринов, Любомир Канов, Нури Тургут, Юмер Осман, мой милост и др. На всеки от тях затворът прекъсна творческия живот, но все пак ние участвахме с интелектуалния си капацитет за поддържане самочувствието на съзатворниците си, т.е. не оставяхме в латентна пасивност своята мисъл и намирахме своеобразни начини за обществена дейност в средата.

Междувременно поетът и писателят Георги Вълев със завидна настойчивост пишеше, показваше и дори с писма успяваше да изпрати до дома си доста от своята лирика. Преди задържането бяха излезли три негови книги и много публицистични материали, преводи от немски, руски, френски и пр. В затвора Г. Вълев непрекъснато пишеше и споделяше написаното с нас, своите съзатворници. След освобождаването си продължи да пише още по-усилено и през 1991 г. издаде първата си нова книга, озаглавена „Блудният син не се завръща“ с подзаглавие „Еретична изповед на един грехник“. Това безусловно е един от най-добрите ни романи върху документална основа за онези времена. Наситен е с много покъртителни факти от живота на автора, преселван от жестоката политическа система. Това произведение със своето драматично поетично звучение стои много по-високо от познатите ни мемоарни книги. Романът бе последван от стихосбирката „Отключени мълчания“, три книги с разкази и новели, една повест... Лириката на Г. Вълев е в истинския смисъл на думата покъртителна емоционална песенна лирика, звучна и с необичайно изразителна образност, изпълнена с мелодичност и изящен ритъм.

Много любопитен е случаят с Борис Илиев, един от изтъкнатите наши писатели-етнографи и още: краевед, фолклорист и драматург, автор на няколко книги; юрист. На затвор бе осъден заради едно саркастично стихотворение срещу партийни комунистически лидери. Докато бе в затвора, Б. Илиев получи награда за писателя „Крепост непреклонна“, посветена на 1300-годишнината на България, но никой от властите не бе се усетил навреме, че той е зад решетките, та настъпи голям смут. След излизането си от затвора Б. Илиев издаде петнайсет книги с научни изследвания, фолклорни сборници, краеведски и исторически творби, писки, поезия, пътеписи, създаде музейни сбирки и пр. А книгата му „В ноктите на ястраба“ е летопис за затворническите години на писателя. По подобен повод в затвора попадна и драматургът Илия Люцканов. Преди това бе написал няколко писки и бе драматург в няколко наши театра. ДС го погва, след като узная, че той е автор на ръкописа на писателя „Система Нирвана“, в която иносказателно изобличава остро съветската комунистическа система и има намерение да изирати творбата си на БиБиСи. Излизайки от затвора, Ил. Люцканов преработва инкриминирата си писка в роман, в който изпъльва с много злободневни асоциации.

За известно време наш „колега“ бе и изтъкнатият писател Любомир Канов, иначе лекар психиатър по професия. В затвора той замисли някои разкази от книгата си „Човекът кукувица“, която се появява през 1991 г.

С тази своя книга той се открои като един от първите, които донесоха съвременното обновление в българската проза и в стилово отношение даде израз на постмодернистичното в нея, като заложи на похватите на гротеската, на оригиналните преходи между реалното и митологичното, на осмислянето на злото, настанило се в поведението и мисленето на насториларните инквизитори.

Като учен в областта на руската литература в затвора се намери и литературоведът Лазар Цветков, заради популяризирането на инкриминирани руски автори и по-специално творбите на Ал. Солженицин. По това време той вече бе едно от тачените имена в нашата литературна наука. Годините след затвора той продължи да изследва – в рамките на Литературния институт към БАН – творчеството на руските свободомислещи писатели, като Осип Манденци и други, непризнали и преселвани през сталинските времена. Систематизира оригинални аналитични наблюдения върху характера, оформящи морала фактори на хората от репресивната комунистическа система и менталното равнище на дресираните в нея.

Една от безкомпромисните фигури учени и хора на перото бе Илия Маринов, военен историк и публицист, осъден като юрист, дръзнал да изобличава режима на Т. Живков. Иначе изследванията му са насочени към периодите преди и след Освобождението на България. Издадените му преди задържането монографии за Ангел Кънчев и Ботевия четник Димитър Гюров бяха много популярни и всред затворниците, защото ги имаше в затворническата библиотека. След 1989 г. Илия Маринов издава още няколко важни свои книги: „Синове на отечествен дълг“ (очерци за български опълченци), „Съединисти, храбри капитани“ и др., в които за пръв път изнесе нови факти от историята и биографиите на редица наши дейци.

През 60-те години на м.в. всред поетите турци се открои Ахмед Шериф Шерифли. Преди да бъде осъден, той работеше в някои от изданията на турски език у нас и издава три книги с много талантлива лирика, една стихосбирка за деша, повест и пътеписи. След затвора го изолираха напълно и едва когато го прогониха в Турция, той възстанови творческата си дейност, като издава книги с мемоари и спомени, есета, поезия, един роман и сатира. В документалната си проза Ахмед Шерифли пресъздава много ярко и винушително драматичната летопис на живота на преселваните от комунизма турски интелектуалци, емоционално съпреживява затворническите дни и на другите осъдени край себе си.

Със своята поезия се открои и Нури Тургут Адалъ, с когото се сближих през едно от няколкото му въдворявания в затвора. Властите го осъдиха общо на 23 г. затвор. Заради борбата му за правата на турското население той се превърна в един от най-изстрадалите политически затворници. Съден бе и за поезия срещу тоталитарния режим. Лириката на Нури Тургут, събрана в книгата му „Гласът на затвора“ се отличава със своята задълбочена мисловност, с вътрешния си бунт срещу идеологическата злина, която подтикваше живота на всички ни. През Старозагорския затвор премина и Юмер Осман Ерендорук, автор с голям творчески опус. У нас успява да издава две книги с проза, а след като Държавна сигурност тръгва по петите му, той продължава да пише тайно. Успява да издава в самиздат четири свои книги, но две (романитите „Пропаст“ и „Стичива болка“) биват конфискувани от властите. Дори след като го доведоха в затвора през 1980 г., той не престанва да пише и понеже не даваха нищо да се изнесе навън, той запаметява своята поезия... След експулсирането му в Турция през 1989 г., той издава там пет стихосбирки, две книги за деша, три романа и сборници разкази, както и няколко книги със спомени. Особено впечатление прави неговата покъртителна книга „Писма от Дома на мъченията“. Това е необикновено силна епистоларна есенстична изповед, изпълнена с поетичност, душевни терзания и размисли, които несигурно избиват във волното съзнание на един необуздаем дух.

Много дебела е папката ми с творчеството на Ангел Гърнчаров. Когато той бе осъден за пропаганда срещу режима на Т. Живков, се оказа най-младият политически затворник. По-късно, на свобода, продължиха да го преселват като един от най-активните участници в антикомунистическото движение. След демократичните промени не прекъсна битката си с креатурите на бившия режим, това му струва

много неприятности и той изживя останъка от живота си в голяма мизерия. Като журналист, творческата му дейност се прояви в острата му публицистика и той обнародва множество статии, есета на исторически, политически и обществени теми. Автор е и на кратка импресивна проза, която за съжаление нямаше нито време, нито средства да издаде; можаха да излезат само: „Творчески старт от затвора“ и „Тангра в епохата на Агни“.

В поезията със свой глас се появява и Димитър Георгиев, който писа своите изповедни стихове в затвора, за да видят бял свят в първата му стихосбирка „Есенни стихотворения“ след излизането на свобода. Пак на свобода, след 1989 г. издава свои четири книги и Николай Колев-Босия, който през Живково време бе преселван за свободолюбивата си мисъл и активност, а за вицовете и епиграмите си лежа и зад решетките на Старозагорския затвор.

В затвора имаше и едно характерноявление – у много политически осъдени се проявяващо спонтанен стремеж, някакъв юношески устрем да изразяват мислите си в художествено слово, колкото и несъвършено да е то. Те знаеха, че всичко това е много трудно да се изнесе от затвора, пък и не показаха никакви претенции за публичност извън това злокобно място. Както някои са споделяли с мен, то е било плод на стремеж от една страна за изразяване и съхраняване на вътрешната свобода, а от друга опит да се подкрепи духът на „колегите“. (Обществено-критични текстове не се съчиняваха, защото това не можеше да донесе нищо друго, освен допълнителна, вътрешна присъда.)

Години наред със своята напористи художествени изяви бе известен Петър Македонски, който непрекъснато пишеше стихотворения и песни с интимни и патриотични текстове. Буен селски човек, с висок дух, осъден жестоко, а абсолютно невинен (съдът доказа това през 90-те години!), рецитираше сърцата своите епигонски стихчета със шлагерен нюанс и пееше песните си, съчинени с мелодика, наподобяваща тогавашните масови и естрадни песни. Така той видимо влияеше за внасяне на бодрост в подтиснатите души на съзатворниците си. Изявите му продължиха и след затвора, но вяло. С находчивото си, даровито и иронично поетично слово получи голяма популярност в затвора и Стефан Качамаков (който беше съден няколко пъти за икономически и за политически деяния), а след затвора се представи неочеквано с много хубава интимна лирика, но смъртта му попречи ти да види бял свят. Изненадващо, с доста свободолюбива поезия се прояви и журналистът от Българската телевизия Димитър Данов, заради която бе наказан от властите. Интимна лирика пишеше и друг журналист – Рангел Матански, който през 1997 г. издава стихосбирка си „От сянката на облака не бягай, мила, ти.“ С безсъмнение художествени достойнства бе и кратката проза на Петър Стефанов – интелектуалец от висока класа, с безупречен художествен вкус и ерудиция. Творбите му представляват изискана лирична проза, изградена с дълбоко проникване в психологията на политическият затворник и философско осмисляне на времето му. След излизането си от затвора П. Стефанов разшири своето творчество, но през 1986 г. на живота му – по всяка вероятност – посегна Държавна сигурност.

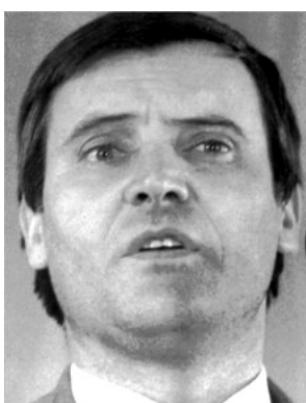
Очакваше се, че не много време след ноемврийските събития от 1989 г. у нас ще започнат да се появяват документални книги на репресирани от комунистическия режим. Случи се обаче друго: един след друга излизаха няколко съчинения, чито автори бяха... служители на репресивните органи, респективно на Държавна сигурност (Антон Мусаков, Чавдар Тешеванов, Йордан Начев, Велизар Енчев, Бончо Асенов и др., в това число и на началника на Шесто управление на ДС Димитър Иванов). Със свояте умилилни откровения някои от тях се опълчиха срещу висшестоящите си началници и си посипаха главите с пепел. Но не споменаваха за инквизиторската роля на своята институция срещу незаконно репресираниите свои сънародници. Напротив, те се опитваха да доказват колко честно били изпълнявали своя дълг в защита на интересите на своята държава и хвалеха комунистическия режим.

Почти едновременно с тях започнаха да се появяват и документални книги от репресирани, които преминаха през други затвори. Започнахме да срещаме имената на редица хора, които са били въдворени в различни места за

лишиване от свобода: Янко Янков публикува множество книги и текстове с изобличителна документация, автобиографична публицистика; Георги Константинов, известен с псевдонима „Анархиста“ излезе с книгата „Възможна ли беше съпротивата срещу ДС?“; появиха се и две издания на богатата с фактология книга на Стефан Чанев „Шесто за нас и не за Шесто“. Един след друг се появиха още: бившият вице-президент Тодор Кавалджиев с „Богат съм с любовта към хората“, Йордан Русков с „Цветът на злото“, Георги Тахов с „Машината на страх“, Димитър Пенчев с „Идеалната жертва“, Дянко Марков с цяла поредица от книги – „Заключени слова“, „Пътища за никъде“, „Игра със смъртта“, „Легионерството“.

Бият свят видях и няколко книги на преминали през Старозагорския затвор. Първата, за която споменахме, бе тази на Георги Вълев. След нея се появява моята книга „Капан за контри“, която с доста примери анализира и механизма на тоталитарните репресивни органи у нас в периода 1968 – 1989 г. След това се наредиха още: книгата на Борис Илиев; „Командировка в ада“ на Гаро Ахчиян, която е мемоарно съчинение, където заедно със сюжетното развитие на събитията в затворническия живот, той навлиза и в психологията на осъдените. Авторът показва не просто добра наблюдателност, а подчертан устес към тълкуване на репресивния подход. Гаро е автор и на пътеписната книга „Шест дни, пет вечери до...“. Две книги за затворническите престривания по време на двете си дълги присъди излеза и Николай Галев – „За благото на човека“ и „В името на човека“. В тях той отлично прозира същността на системата, която бе похлула българския народ и бе поставила начало на властта нравствено корумпирани хора. В книгата си „Пътят към свободния свят“ Сабри Хамдиеv разширява спомените си от затворническите години с позорното прокуждане на българските турци от родината им България, от поставяне основите на демократичното движение у нас, от емигрантските си години. Спомените за прекараните години в затворите и за Независимото дружество за защита на правата на човека, озаглавени „Срещу течението“, издава и Григор Симов Божилов – един от най-дълго пребивавалите зад решетките политически осъдени у нас. Разшири ги с обществени анализи за действителността в България. Уважаваният историк Валентин Радев издава увлекательно написания и значим труд „Отровни мигове“, в който демаскира комунистическите митове около атентата в църквата „Света Неделя“ през 1925 г. Освен това авторът систематично разкрива истината и за други факти, изопачени от идеологията на бившия режим. Подобно на Борис Илиев, и инж. Димитър Миндов се появява с литература от друг род – издава обширен краеведчески труд за своято родно място гр. Смядово.

Освен хора на словото, с голословни обвинения бият въдворени и творци от други области на изкуството. За много време там бе художникът Борис Дамянов – изящен живописец, намерил първоначално спасение във Великобритания, когото ДС успя да подмами, за да го осъди на дългогодишен затвор. Неговият талант тук бе експлоатиран до максимум – възлагаха му поръчки да прави репродукции на големи световни художници, да оформя пропагандни материали. Всред музикалните дейци се намираха: Генко Генков, директорът на „Златния Орфей“, поставен тук в пълна изолация с напълно съчинено обвинение в шпионаж, заради отказа му да изпълнява повели на висши партийни функционери; Хаинк-Арам Пелигиян – изявена личност в областта на музикалн

Михаил БЧВАРОВ-БОНДАР

НА ШИПКА

*Бавно, стъпка по стъпка,
тихо, с дъх затаен,
аз се вдигнах на Шипка
в светъл пролетен ден.
Паметта ме накара
тука днес да съм пръв –
от вашата вяра,
каква от вашата кръв.
Ти ме, дядо, повика,
опълченец – юнак.
Тук с руснака - войника
сте развели байрак.
Гордост, дядо, без мяра
тупка в моята гръд –
зрънце от вашата вяра,
от вашата кръв.*

ПЕЕШЕ МАМА

*Помня, мама седеше
на прага пред вратата.
Нещо шиеше. И редеше
песен за Караджата...
С вечерта из попивах
тази българска песен,
сетне с нея заспивах,
в сън потъвах унесен.
И сънувах юнаци
от Балкана хайдушки:
всички - с черни мустаци,
с остри саби и пушки.
И в очите им огън
чист, юнашки гореши,
а в сърцето им - обич
към България беше.
...Аз от сън се събудих,
виждам: здрав се люлее
и към мама поглеждам -
още будна - все пее...*

УТРО НА РОДНОТО СЕЛО

*Зората гори като пламък,
събужда се новият ден
над нашето село голямо,
където и аз съм роден.*

*И вдига се бяла мъгла,
люлее ветреца листца
и бързат моми за водица,
и майките будят децата.*

*А слънцето буди и гали
напънили нежни цветя,
ту бели, ту жълти, ту алени –
те кичат с венци пролетта;*

*с полета зелени, широки,
с ветреца що тихо шуми,
със кладенци бистри, дълбоки,
които събират моми,*

*със стари салкъми клонасти,
през май побеляли от цветя...
Не, няма от родното място
по-мило на белия свят.*

ТОЙ ИЗПИ ГОРЧИВАТА
ЧАША НА СЪДБАТА

Родолюбецът и писател Мишо ХАДЖИЙСКИ, «таврийският ЙОВКОВ» (Ал. МИЛАНOV), ако беше жив, на 27 ноември 2016 г. щеше да навърши 100 години. Но съдбата му отреди кратък, но ярък живот.

Повече от десет години се интересувам от личността на този надарен от природата писател и българолюбец. Интересът ми се подсили още повече, когато през 2006 г. бях на специализация в Департамента за информация и усъвършенстване на учители в София, където темата ми бе свързана с бесарабската и таврийската българска литература, сред която се открояваше името на таврийския писател Мишо ХАДЖИЙСКИ.

През същата година един талантлив млад режисьор, бесарабският българин Васил БАРКОВ, направи документалния филм «ЕДИН ИЗСТРЕЛ», посветен на живота и творчеството на М. Хаджийски. Да си призная, филмът на Барков ме зареди с много енергия и още по-голямо желание да науча повече за този герой на своето време.

Мишо Хаджийски живее в размирните и изключително трудни 30-те и 40-те години на XX век. Роден е на 27 ноември 1916 г. в с. Орманджи (днешното ИНЗОВО в Запорожка област на Украйна). В периода 1923–1930 г. завършва прогимназия в родното си село, след което и български педагогически техникум в Преслав.

През 1933 – 1937 г. Мишо следва в Киевския държавен университет, специалност «Литература». Дарбата му на писател се проявява още в студентските години. В сп. «Бъди готов» вижда бял свят първият му разказ «МОСТ». През 1938 г. дебютира в Киевското издател-

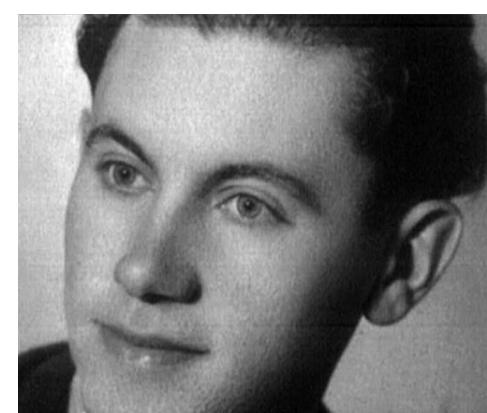
ство за националните малцинства със сборника разкази «РАЗЛИВ». Автор е и на писата «БАНОВИТЕ ДВОРИЩА», поставена в Българския държавен театър в Одеса. Следва сборникът му с разкази «НОЩИТЕ КРАЙ ЛОЗОВАТКА».

През есента на 1942 г. Мишо Хаджийски за първи път посещава България, където се запознава с редица творци на перото – журналисти и писатели. Пише публицистични материали и разкази. През 1943 г. излизат книгите му «ПУСТА ЧУЖДА ЧУЖБИНА» (издателство «ХЕМУС») и очерци «БЪЛГАРИ В ТАВРИЯ», издание на «БЪЛГАРСКО ДЕЛО».

От произведенията, които пише в България, се разбира, че той живее и твори в с. Бойчиновци, което е близо до гр. Монтана, в Белоградчик и в близкото село Боровица. В черквата «СВЕТА ТРОИЦА» на това село на 28 август 1944 г. той се венчава за Савка НИКОЛАЕВА. Само сто дни след сватбата, на 7 декември, при повторен арест Хаджийски се самоубива. Тогава писателят е само на 28 години. Днес съпругата му Савка Николаева живее в София, в квартираната, на която често съм гостувал. Из спомените ѝ за М.Хаджийски:

«Когато Мишо говореше, беше винаги различен. Не бих го нарекла много красив. Той обичаше България. Ние не сме били дълго заедно, за да мога да ви кажа нещо по-интересно и по-особено за него. Познавах го единствено като един мъж, когото съм обичала и който ме е обичал. Просто бях млада и щастлива».

Вероятно, ако е останал жив, е щял да стане «таврийският Йовков», както го нарече поетът и общественик Александър МИЛАНOV.

През 1943 – 1944 г. Хаджийски довежда в България 2000 таврийски българи, които обаче властите вършат обратно и оттам по заповед на Сталин са изпратени в лагерите в Средна Азия.

С писателската си и публицистична дейност, организаторски способности и смелост в онова размирно време Мишо Хаджийски остава в сърцата ни и в българската публицистика и литература. Все още е жив споменът за него и в Белоградчик, който преди десет години посетих три пъти. В града, известен и с Белоградчишките скали, се запознах с Христина РАЕВА, която си спомня, че на 28 август 1944 г. заедно с майка си и лелята на Савка Николаева присъствали на сватбата на Мишо и Савка в черквата «Света Троица». Кумът на младите Иван ОРЕШКОВ през август 2006 г. също си спомни за сватбеното тържество: «Присъстваха няколко близки на Савка. Денят беше топъл, тих и сълнчев. Млад свещеник отслужи сватбения обряд. Кратко траеше щастлието на младоженците».

При повторен арест на 7 декември 1944 г. в Белоградчик Мишо Хаджийски се самоубива, но паметта за него е жива и днес, след 100 години от раждането му.

Даровит писател и голяма личност.

Димитър БОРИМЕЧКОВ

В онази нощ отидохме на плажа.
Безумен вятер се завираше в дрехите.
Аз не знаех какво да ти кажа,
загледан на луната в пътеката.
Тя, луната, решила да плува,
сред вълните на воля се мяташе
и те бесни, по-далеч да се чуват,
като самотни сирени плачеха.
Час ли, век ли - не помня - стояхме.
После тръгнахме бавно прегърнати.
Даже клетва ние с тебе забравихме
да дадем, че пак ще се върнем...

Днес само в съня си успяваме
онази нощ за миг пак да зърнем.

Худ. Тан ТАСПОЛАТОГЛУ, Турция,
Усмирителна риза, номинация за награда

ЛЕТНО НОКТИОРНО

Лежа под небето вечерно и гледам звездите,
които е пръснал Сеячът със бялата риза.
Притихнал поглеждам на месеца светъл очите,
когато сияен над хълма мастилен възлиза.
Вълни зашумяват тогава и лунни потоци
се събират край мене в голяма вълшебна река;
дървета и камъни стават във миг водоскоци.
В море от сребро се удавя притихнал света.
Аз тихо се качвам във лодка от облаци сънени
и подхванат от нощния вятер поемам напред,
там, дето звездите са във безреда разхвърляни
и лунният извор разпърска лъчите си вред.
Аз исках да зърна Сеяча със бялата риза,
който броди цял ден из всемира надлъж и нашир,
а нощем запрята ръкави и морен излиза
и започва да се звезди и космически мир.
От лодката исках да зърна как се Сеяча.
Благослов да получа и пак да се върна назад.
Но светна на изток. Заплуваха искри из здрача.
Отворих клепачи. Обвея ме утринен хлад.

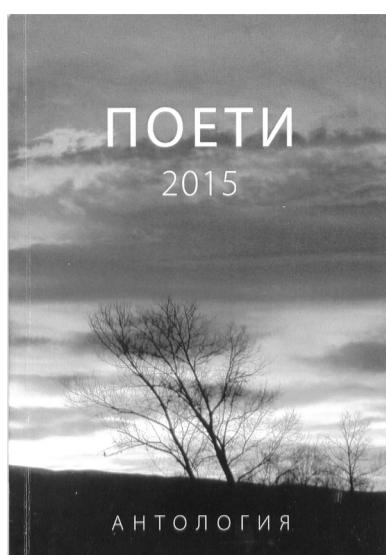
Пенчо
ПЕНЧЕВ

ПЕПЕРУДИ

*Смъртта ни очаква приклекнала
зад ъглите нейде на къщите.
Щом с нея си тръгнем прегърнати,
ние няма да бъдем пак същите.
Какво ще ни бъде различното?!
Над телата ни суhi, посрнали,
роднини ще хвърлят метличина,
ще се лъжат, че пак ще се върнем.
А ние ще бъдем Там някъде,
далеч от простора и времето,
ще се реем ефирни навсякъде,
на пътта простили се с бремето.
От памен на памен жените ни
ще си спомнят за дните ни луди,
а ние при тях ще долитаме,
като бели ята пеперуди.*

ЕСЕННИ ЛИСТА

*Застават жълти пеперуди
върху замръзналата пръст,
накацали в безреда луди
по своя смъртен земен кръст.*

ИЗ СБОРНИК “АНТОЛОГИЯ ПОЕТИ 2015” НА СБП

Надя ПОПОВА

ФИЛОЛОГИЯ

На Ристо Койвисто

Финландецът, живял в България, ми каза,
че паузите в техния език не са мълчание
и често изравняват се по смисъл с думите,
а ние с непрестанното си бъбрене
запушваме пролуките на смисъла;
(това, последното, той закодира в пауза,
обаче
учтивата му северна усмивка
допълни неизреченото.)
Можех ли да възразя? Отколе
в земята, дето все докрай не зазорява,
май празнодумците са глашатаи,
а мъдреци си напускат рано,
смъртта заключва вещите им устни.
И слънцето все тъй трепти, захожда,
но млад юнак си коня не извожда
и ако мрнне се развята грива -
то не на бой, а на пазар отива,
и аз започвам вече да се плаша,
щом някой думи изведе на паша,
щом им засвири сладко със кавала...
Прав си, потомък на Калевала.

Тано КЛИСУРОВ

ВИСЯЩИЯТ ОТ ПЕРИЛАТА НА БАЛКОНА

Тълпата ври като бода подгрята.
А той виси - едно пакетче чай
на тъничък конец - от перилата.
Ако се пусне, означава край.

Човек прекрачи перилата, знак е,
че вече няма Връщане назад.
Наказва себе си. И още някой:
любима, близки хора, този свят.

Той грешник е. И другите край него
грешиха също. Прошка не дойде.
Животът бавно примката си стегна.
Как да се диша? Въздух откъде?

Отдолу психолог го увещава:
„Върни се!“, хванал мощн мегафон.
Но той избра последното си право –
да полети към сивия бетон.

Тълпата ахва. После става тихо.
Минути на трагичен самосъд.
Онези, дето всичко му простиха,
на себе си не могат да простят.

Славчо НИКОЛОВ

ВРЕМЕ

Сляпа рана.
Божа хапка
и око на дявол.
Семе на съдба
в дъждовна дума.
И душа, спасена
под перо на птица.
Кациала калинка
върху нокътя
на детско пръстче,
завещанието на водата,
тръгнало да ни намери...
И сърцето на дете,
в което се спасяват
премълчаните ни думи.

Радослав ЦВЕТКОВ

В ОЧАКВАНЕ НА СРЕБЪРНИЯ СНЯГ

Мълчат дърветата с листа събрани.
Тъче земята своя сив килим.
В небето неприбрано ято врани
къльве деня със грек неотразим.

Трепти по склона синя марания.
Към облака росата се издига.
И аз съм целият от светлина,
разтворен ненадейно като книга.

И вятърът тъгата ми пиле.
От бриза, тихо с лъх опиянен,
усещам - всичко в мене как живее,
тъй както жив е сребърният ден.

Хей, птици весели на младостта –
години, отлетели със насмешка!
Пиян налятото от зрелостта,
аз се въздигам, пряко всички грешки.

*В очакване на сребърния сняг.*Йордан АТАНАСОВ

ВСИЧКО ПРОДЪЛЖАВА

Имаше Смърт в махалата...
Трябваше някой да пази умрелия млад
да не би да оживее, да стане
и вампиряся, не дай Боже.

Младият беше застинал във поза победна:
(преди жената му млада от страх да избяга)
свити ръце във юмруци и склонени вежди –
тъй със победа над всички демони,
непобеден, той пътува по Лета...

Докато дремех до него, вратата сама се отвори
и душата му тихо, на пръсти си тръгна.
И остави Смъртта при останките тленни.
И мен.
Тръгвай и ти, аз сама ще се грижа за тялото,
каза ми Тя, то е в моята власт.
Нямаше вече защо да го пазя и тръгнах...

Слънцето-пъпеш ме блъсна в очите.
Дворът блестеше, оплетен в антени.
Слънчев започва денят.
Но без малко да се самообеся,
загледан в простира -
там три чифта бикини въздишаха
в черно, зелено, червен...

*Продължава Животът, след него - Смъртта.*Йордан ПЕЕВ

ПОЛЕТ

С криле на диви гъльби очите ми
кръстосват като ножици в небето
и сякаш го разрязват на събития,
в които болките в една са слети.

А облаците са небесни камъни,
подпреди с гръб вратата му към Рая.
Отлитат гъльби, долитат гарвани,
които от рождение ме знайт.

Тежи от крясък и вина препълнено,
и всеки миг ще плисне върху мене,
подобно дъжд над прежаднели кълнове,
изплезили езици прегорели.

И погледът ми го крепи молитвено.
Затворя ли очи - ще се събори.
Навярно затова се цъклят мъртвите,
за да остава винаги отгоре.

Но жив съм... И кръвта ми ври от пролети,
които преживях по гръб в тревите
ръцете си разперил, сякаш в полет съм,
додето в мен глухарчето не липти.

Георги ГРИВНЕВ

Каквото и дърво да хвърляш в огъния,
то ще изгори.
В каквато и любов да изгаряш,
тя ще изстине.
Когато и да тръгнеш към башиния гроб,
ще е късно.
Няма давност онай надежда,
която преминава във въжделение.
Излезеш ли от болката по-чист,
ще заслужиш едно перо на ангел.
Славеят и гарванът не летят ведно
без врабче, което помирява.
На дълъг път не тръгвай по залез,
защото изгревът ще се забави,
тъй както бавно ще вървиш
към това, което не очакваш.
Когато и да се завърнеш
от майчина прегръдка,
ще е рано.
Поемеш ли нагоре, към върха,
дали е стръмно - попитай -
на дървото
най-дългата сянка!

Хубен СТЕФАНОВ

ДОМ

Ваза на прозореца.
Чака ме!

Прибирам се
с цветя в душата!

Ясен КАЛАЙДЖИЕВ**УСЕЩАНЕ ЗА ЖЕНА**

сетивата са входове
през които ме е превземала
и съзнанието ми се е изпътало
с извивката на ханша ѝ
когато присядя
с начина по който ме целува
превръщайки ме в желе
единствено тя
след толкова други опити
единствено нейната
толкова кадифена кожа
под пръстите ми
а после любовта си отива
и се оказват така превзет
че дори след години
още не съм на себе си
и още се търся
да бъда само с мен

за равновесие

СЕЗОННИ ИМПРЕСИИ**пролет**

грапавите пръсти на дървото
влизат във пръстта дълбоко
сякаш скулптор я загребва с шепи
и от сивия ѝ цвят иззвайва
цветните експлозии по клоните

лято

луната е зрял пъпеш
светлината ѝ е сока от него
наливам си коктейли с чадърче
и пия до дъно лятната нощ

есен

нарамило своите облаци
небето присядя на хълма
избърска потта си от челото
закапва

зима

снегът повива земята
за дългите нощи
а и е най-подходящо
върху бяло платно
нов кръговрат на природата
да нарисува Господ

МОРЕТО

„Работи ли морето нощем, тате?” –
малкият ми син Ростислав, загледан
в неспирния плъскък на вълните.
Една нощ отидох да видя...

събудено от писъка на чайка
по мокрите ми стъпки ме последва
и нещо сякаш ми нашеяна

навярно му се иска да остана
в прегръдката ми съни да се сгущи
до изгрева е още твърде рано

дали пък не желае да се върна
в прегръдките му аз да отмалея
завинаги да стана част от него

а може би със мен да дойде иска
от толкова години все е тук
и все било е път за други

но аз корав като скала ще тръгна
към своя дом дълга си да изпълня
където спящият ми син ще чака

да се събуди в моята прегръдка
мъжките сълзи

понесъл грижите на гръб
подобно на Сизиф със своя камък
по дългия и прашен път
от толкова години вече бягам

не мога и за миг да спра
поне да се наплача
та дано ми мине
нали олеква от плача
но казват
плачещ мъж?!
това е кино

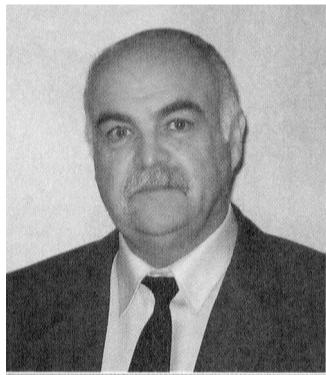
и само в белите коси
се трупат като сол във морска пяна
непролетите сълзи
свидетелство за преживяното

ДОЧУТО СЪС СЪРЦЕТО

искам да пъхна главата си в кухо дърво
пулса вселенски отвътре така
да напипам
в ритъма негов настройвайки своя живот
както слепецът чете

върху Брайлова книга

искам да пъхна главата си в кухо дърво
и ако викина така че стеблото разлиствя
ще си направя от клоните сухи крило
и към безкрайя щастлив ще отлитна

Орфей ПЕТКОВ**ЛИЮБОВТА**

В любовта непознат е страхът –
сетива тя по-нежни поражда.
Любовта само спира дъха,
като феникс доброто възражда...

Тя спасява ни с теб от беди –
как го прави, не ми е известно –
ние двама със теб сме звезди
и се къпем във мания небесна...

Сред неволи, вражди, суети –
любовта ни с години не гасне...
В нас е пролет - в нас люляк цъфти,
славен пеят във утрото ясно...

При кавга — сякаш мост е взривен,
няма път - само думи хапливи...
Как е светло щом ти си при мен!
Ние с теб ще сме винаги живи...

Нас ни носи любовна река...
Ти на всичко за мен си готова...
В твоя взор нека няма тъга!
И ще бъдем безгрижни отново...

Худ. Иван ДИМОВ, Оригинаци**ЗАТОВА МЕ ПИТАТ**

Прекрасни мои дами и сирени,
изпълнили софийската мъгла –
от ласките ми мъжки уморени,
коя от вас какво не би могла?

А вие, хубавици мои млади –
с брътвеж непостоянно тих, но мил –
по улици, по спирки, по площици,
към вас невъзмутим кога съм бил?

Изнежени докрай аристократки –
и вещи, и невежи при това! –
зашо напук на всякакви порядки
на моято рамо слагате глава?

Разбрах защо ме питат днес: „Поете,
чий взор със твоята обич озари?
Чий огън ти описа в стиховете?
Коя жена безспор боготвори?

Коя от твоите дами, ти кажи ни,
е с най-достойни прелестни черти?
Сред толкова болярки и робини
коя възпи със лирата си ти?”

МЕЧТАСИ...

Искам даже щом вън се смрачи
да не свършва играта блажена –
през сълзите на твоите очи
влязох аз в твойта нежна вселена...

Днес си вдигнала своите коси –
сякаш снопи от лятна пшеница!
Нека Господ със теб ни спаси –
ние двама сме птица до птица!

С теб се чувствам в най-нежния плен –
той е твоята женска победа...
Как обичам така — всеки ден! –
твойте форми прекрасни да гледам.

Не от вчера аз твойте нозе
ги възпявам чрез своите рими...
Ти, любима, акъла ми взе,
по-добре и душата вземи ми!

В мен бучат пълноводни реки...
И за нас със любов си мечтая –
не да купя венчални халки,
а по-дълго да бъдем с теб в рая!

СТИХЪТ

Стих в мен се ражда - пролет щом звъни,
щом сняг затрупа паднало плетище,
от сълзи и от свежи ругатни,
от връх в мъгла, от цвете сред бунище,

от дама, чиито нежности не ща,
от истина, в която още вярвам,
от злато, от красивото в света,
от крясък на дете и грак на гарван,

от зид със мъх и с плесен налепен,
от място в град, което го обичам,
от слово като огън, парещ в мен,
от израз, който с нещо е различен...

В ЛОДКАТА

Плуга лодката ни бяла, а водата
се люлее кротко в този хубав ден...
Във платната диша ласкавият вятеръ...
От омаята ти целият съм в плен...

Бели облачета — сякаш бели птици –
над главите ни приниждат и стоят,
подредени във безкрайни върволици –
те се радват на изящната ти плът...

Но... преставам да се взирям към не-
бето,
а следя косите, твоето лице...
Обич влива допълнително морето
в неспокойното ми влюбено сърце...

Гергана ДИМИТРОВА

ГОРЧИВАТА ЧАША

Ще плисне пунш и как ще се отворят,
как само ще поискат да ечат!
Ще плисне пунш и те ще заговорят,
а не така безоко да мълчат.
Ще плисне пунш и тайната ненавист
ще лъсне като пломба в члеността
и брат на брата в черната си завист
ще лочи до премала от кръвта.

Ще плисне пунш, сълзата ще задави
зловонните остатъци от смях,
грабливият гнездото ще остави
и с викот ще се спусне върху тях.
Ще плисне пунш и вехтите протези
на къщата с кокошите крака ще рухнат.
Ала ний ще се оплезим
с последната си чаша във ръка.

Томоко КУНИЯ, Япония,
Тракийският цар Терес

СПОМЕН

На малкия площад
пред градския театър
седи старица и продава книги.
Наоколо жълтее
килим от паднали листа.
Нощта се спуска мразовита,
старицата премръзнала ръцете сгрява
с топлата вода в бурканче взето
от съседното бистро.
Забързани в своя свят в полумрака
я подминават много хора.
А тя с усмивка ги поглежда
и сякаш казва с благослов:
“Спокойна вечер!”
Когато някой истински те развълнува
си го представяш като свой герой
в различни роли.
И аз видях жената с побелялата коса
с къдири черни разпиляни
върху красивото лице
с нежна бяла кожа
и тъмни като дълбоки вирове очи.
Представих си да се изправя стройна
покрита с мантия във златно жълто,
а на изправената гордо шия
видях позната огърлица.....
Припомних си:
Това бе детски спомен с мойта майка!

* * *

През пролетта във детските години,
когато облаци покриват небосвода
и мълния проблесне с тътен
вярвах,
че сам Свети Илия в колесница
препуска по неравния небесен път,
а колелетата ѝ трополят гръмовно
и сякаш заповядват: „Не лъжи!
Не казвай лоши думи и бъди добър!“

Когато бях дете,
ме беше страх от мрака,
от тъмнината,
где бродят тъмни сили,
но бе достатъчно да бъдем двама-трима
забравяхме страха и смело стъпвахме
в подземия и мрачни пещери.

Когато бях дете,
другарството бе свято нещо!
Предателството беше смърт,
а вярата безкрайна!

Когато бях дете
Защо не можем
да останем цял живот деца !?

x. Атанас ДИМИТРОВ

ЗА ПЪРВИ ПЪТ
В “ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС”

ЕСЕН

Есен. Листата
задръстват думите.
Есен. Горчива. Песен.
Есен. Аз чакам
нещо да лумне,
вярвам се втурне бесен.
Есен. Летата
хвърлят мълнии.
Тътен в око обесен.
Есен. Но скоро
ще се стъмни и,
дворът ще стане тесен.

Есен. Лицата,
сноват минутите.
Левият фланг. Десен.
Есен. Обличат
ново безумие.
Огънят е телесен.
Есен. Липата
в корен срязана.
Трепет завесен. Есен.
Есен и клада,
аз съм белязана,
ала не си замесен.

ГРОЗДОБЕР

Ти бил ли си във месеца девети,
когато първи дъх поема гроздето?
Юмручета мискатени, налети,
откъсват се от пазвите на лозето?

Целувал ли си в къдрявата есен
клепачите по тънката им кожица,
напил ли си бокала им, поднесен
с изтънчения усет на любовница?

Държал ли си десницата ѝ суха,
лозницата, когато са я кършили,
запял ли си синовно за разтуха,
че мислите ѝ земни са се свършили?

Старица със стафидови очички
отрязала е пъпните им върви и
усмихнала е зъбите си всички,
оплiscана от гроздовете кървави.

Света ни не е бял и не е черен,
освен ако у джибирите потънал е
и неговият взор високомерен
упойните ухания прегърнал е.

Света ми е наложил да се моля,
омесват се религиите и верите,
а аз съм от онези земни хора,
появярвали в живот
по гроздоберите.

Диана СТЕФАНОВА

ПРОБЛЯСЪК

Недей да питаш, какъв е смисъла
и всяка нощ да тлееш като свещ
над своите съмнения.
Дали океана ще удави слънцето,
или слънцето с горещата жарава
на душата си ще го изпие?
Ще създаваме и ще грешим,
докато сме живи.
Едни ще ни осъждат,
други тях ще съдят.

* * *

Навярно дълго живях,
опознах въздуха, пръстта,
водата и слънцето.
Опознах думите -
те са комар в устата ви.
Защо ги проиграхте,
обезличихте живота им...
Все повече онемявам!
Но ако чуете някой да разговаря
с тревата и вярва,
за луд не го смятайте.
Може би той е този,
който греховете ви изплаща...

* * *

Все по-загадъчна съм...
Когато бях от плът и кръв
с усмивка като цветя,
звук когато бях, не ме разбрахте..

Сега съм прах!

Демир ДЕМИРЕВ

ОТПЕЧАТЬЦИ ОТ ПТИЧИ КРИЛЕ

Добрите ми приятели
разпределиха си сезоните.
Едините са в лятото,
другите в зимата.
Отпечатъци от птичи криле
оставиха
за мене –
да се завръщам
и да отлитам.

ЧЕРНО И ЧЕРВЕНО

Под стария
и изтъркан
дъжд
на Париж
по тротоарите
крачка след крачка
жълтят
на фенерите
светлините.

ГОСПОЖИ

Покланят се
на вярва
госпожите –
старите
Златополски върби.

КЪДЕ ОТИВА ВРЕМЕТО

С лунното момиче
на прозореца
дъх на пелин
и горчиво лято
по устните му бягат.

СТИХОВЕ - ЗЕМНИ И ВИТАЛНИ КАТО ЖИВОТА

ГЕОРГИ БОНЕВ е български поет и преводач, роден на 30.04.1922 г. в село Драганово, Великотърновско. Завърши архитектура във Виена, където 7 години отговаря за мостостроенето на столицата. Автор е на поетични книги със сонети: „Чуждо слънце грее, но не топли“ (1985), „Късни цветя“ (1992), „Лазур и руини“ (1993) и др. Един от майсторите на българския сонет. Над половин век живее и работи във Виена. Неговият принос за българската култура се изразява най-вече в немските преводи на българска поезия – четири двуезични българо-немски книги: „Италия в сонети“, „Бисери българска поезия“ (антология от 300 стр. с цветни илюстрации, 1998), „Трепват невидими струни“ от Николай Лилиев (2004), „Аз умирам и светло се раждам“ – преводи на Димчо Дебелянов (2008), „Пенчо Славейков. „Сън за щастие“ (2008), „Асен Разцветников, „Песни за любов и милосърдие“ (2011). Превежда 57 поети от Любен Каравелов до наши дни на немски език. Приносът му към българската култура се изразява и в над 30-годишната му дейност като лектор по български език в Института за славянски филологии при Виенския университет. Умира на 2.12.2012 г. във Виена.

Георги БОНЕВ, който повече от три десетилетия водеше лектората по български език в Института по славянски филологии при Виенския университет, е автор на сонетните книги „Чуждо слънце...“ и „Късни цветя“. След тях излезе от печат и стихосбирката му „ЛАЗУР И РУИНИ“ – сонети за Италия. Тя е изпълнена със състена и твърде оригинална поезия, нещо, което все по-рядко се среща. Стихът е цветисто обагрен, пътен и извян до финес. Сонетите са облечени от топлия магнетизъм на авторовия дух. Книгата на Георги Бонев завладява с емоционалността и melodikata си. В лиричните му творби няма никакви фокусничества. Те са мъдри и прости като живота, искрени и ясни. Най-силното им качество е именно бистротата на изказа, зрелостта на посланието. И в това е истинското им лирично достойнство. Можеш да ги препочиташи и винаги да те обляхват със свежестта си.

Цялата стихосбирка на Георги Бонев е посветена на Италия, на древните й римски руини и на днешния ѝ ден:

...че и Венеция полека мре.

Човек фатално действа и грееши.

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

УРОЦИ ЗА КРИЛЕ И ПЕСНИ

Край нея с димни фабрики и с щерни природните закони наруши.

*Тя помни блясък и беди безмерни и чумата два пъти я души...
Гондолите ѝ затова са черни.*

(„Венеция“)

Да, цялата книга е за Италия. Но какъв светъл парадокс: в италианските сонети на Георги Бонев като духовен ориентир и мерило се усеща кръвта на българското му сърце. Със сърцето и с проникновения си поглед на българин той се вълнува във Венеция и Неапол, във Верона и Помпей – в подножието на Везувий.

Постигнал свой поетически стил, Георги Бонев ве с тънък резец не само стиха си, но и ярките внушения на творбите си.

Какъв човешки трагизъм има например в сонета „След посещение в катедралата „Св. Петър““:

*Потърсих те в най-личния ти храм.
Не те намерих пак, но ме уплаши разкоша в него и това, че там се молят лицемери и търгаши.*

*Измъчван цял живот от страх,
че може смъртта навеки да го заличи,
човек дори от смъртното си ложе*

*те търси със угасващи очи...
Кога ще го спасии от злото, Боже?
Кога ще го избави? – Бог мълчи.*

Елегичният стих и рисунък на поета ни поразяват и в стихотворението „San Michele“:

*Тук спят Джузепе, Карла, Габриеле...
Бездрайни мъртви, станали на прах.
Тук равни са богат и сиромах,
и все едно е кой в какъв парцел е.*

*И все едно лежи ли под закрила
на мрамор бял или под бурен гъст.
Най-страшната и абсолютна сила*

*цари невидима околовръст –
смъртта, умрелите обезличила,
превърнала в забрава и във пръст.*

Сонетната книга „Лазур и руини“ е постижение не само за своя автор, но и за българския сонет. В нейната южна атмосфера съжителстват такива изящни творби като „Нощна Венеция“, „Неапол“, „Везувий“, „По улиците на Помпей“, „В къщата на весталките“, „Венециански карнавал“, „Мостът на въздишките“, „В памет на Едгар По“, „Пред гроба на Петрарка“, „Къщата на Жулиета“, „Вилата на Катул“ и др.

И съвсем непринудено ни обладава мисълта, че днес, когато нашите души са жадни за истинска поезия, жаждата им може да бъде утолявана от творби като тези на великолепния поет Георги Бонев. Радостно е, че той е превел и издал антология на българската поезия на немски, както и книга със стихове на Димчо Дебелянов.

Емигрантската му съдба не трябва да хвърля сянка върху приноса му като автор на талантливи стихове и преводи.

Христо ЧЕРНЯЕВ

която прилича на махало на часовник. Стихотворението „Вкаменена мида“ се превръща в поетична метафора на живота, прекаран в тичане към върха и там, във високото, изкатерилият се със сетни сили човек вижда, че върхът е бил дъно на море. За това ясно свидетелства вкаменената мида. За някои преди него върхът е бил дъно. Във вечния кръговрат на живота няма нищо постоянно. И както е казано в „Еклезиаст“: „Суeta на суетите, всичко е суета...“

*Ще бъдеш сляп –
по-гол от мида без черупка!
И вече нито сам ще чуеш,
нито сам ще видиш
как все на вята
е всичкото търчане
да трупаши бедността
на своето честолюбие.*

В „Минзухар в саксия“ отново в лицето на едно увехнато цвете е изстрдана разликата между ценностните системи на хората, расли тук и на „чужденци“ – нашите деца, израсли в чужбина... Умира минзухарът, непогален и незабелязан от внучето, вперило очи в телефона си... И на въпроса, който глажди душата ни – ще бъдат ли българи все още нашите потомци, отговорът, тъжният отговор е – не! Защото хора, не родени тук, няма как да не попият чуждата култура и чуждите обичаи...

Цикълът „Славянски бележник“ включва стихове, посветени на България, Сърбия, Полша, Русия, писани в последните 36 години. И е един вик за обединение в името на живота и Бога.

*Сияят двата бряга на реката!
Единият си има черква с кръстове.
А другият – джамия с полумесец.
Реката на живота чака ние
да вдигнем моста между двата света
за красота на себе си и Бога. –
По моста ще познае Той чедата си.*

Поемата „Небесна детелина“ ми напомни „Почакай, слънце“ на Дора Габе. Това е един откровен диалог със смъртта. Наречена „бездна“, „черна крава“. Гонена от живота чак в ад на Земята.

*Скрий се, грозна краво,
със очи на стадо черни котки!
Спри се! Не пресичай майчин път
по моя Млечен кръг! –
Удави се
в кладенеца на Надеждата
сред родния ми стихнал дом!...*

Нека злото, смъртта, се удявят в кладенеца на надеждата. Нека пеят и летят есенните славеи в отвесната есен на живота.

Нека река Марица даде на чедата си второ раждане, сили и вяра. В поемата „Марица“ поетът се е опитал да обхване необятното – живота, миналото, бъдещето и паметта – това, което всеки ще вземе за себе си.

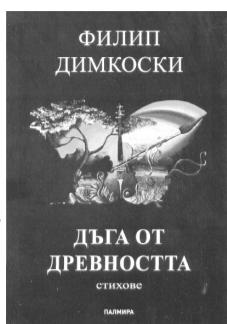
Опитът на Иван Енчев да поднесе на длан красотата на своята есен заслужава уважение, внимание и обич. Това е.

*Иван ЕНЧЕВ. „Отвесна есен“. София,
„Българска книжница“, 2015.*

Филип
ДИМКОСКИ

ПРИ ИЗВОРА

Събуди се природата от съня зимен, студен.
И изворът сияе, и отдавна е буден.
Разнежен е –
клокочи, бучи –
в синхрон е с ветреца,
които през клоните струи.
Сънцето зад планината
песента му дочу,
дотича до извора
и със слънчев лъч го обгърна.
По килим, изтъкан от цветя, той ходи,
като торбичка със сок от билки
из планината броди.
Изворът е хубавец и планински цар,
седнал край него, се запита:
„Кой ли тази красота му е дал?!“

ЕЗЕРОТО

Седя на езерния бряг,
нощта черна завеса повдига,
природата бавно се събужда,
а сънцето зад планините
в червенина се издига.
Величествено е, спокойно, мирно...
Треперешо бръмчене няма,
спокойно дишам, плашайки се
с дъха си да не го развлнувам...
Все още край брега седя,
но сега с дилема –
нимама под повърхността
по цялата си дълбочина
такова спокойствие го обвзема?
Не, напротив!

Езерото в дълбочината своя живот крие,
той от гърдите на майката земя
суче и расте...

Докато се храни с потоците и реките,
неговият ромолящ живот няма да угасне.
Всеки ромон на езерото
история пази:
за рибара с лодка, който плувал;
за уморения пътник, който мисел
лицето си с езерна вода...

Гледам към езерото
и с красота е пълна моята душа!
Като Миладиновият,
Пърличевият дъх да го мириша,
като техния дух да го слушам.
Езеро, възторг ми носи,
любовта към творчеството расте –
поезията в душата ми е звезда,
която ще свети на небето
и никога няма да угасне.

ПОГЛЕДНИ !!!

Онова небе, което отнася,
онази синева, която превъзнася,
онова сънце в утринта, което се мие,
онзи бял като лилия облак,
зад друг който се крие.
Онова езеро, което бавно се влече,
онова сънце, което силно пече,
онова дърво, в езерото което се отразява,
онази зеленина,
в прегръдка която ви потопява.
Там рибарят риба лови,
там лодката спокойно плува,
художникът с въодушевление рисува,
а поетът възхищението в стихове римува.
Във всеки облак – оживяване,
във всяка черупка – откриване,
с всяка вълна – въздишане.
Там южнякът стопля душата,
нощем там шум
на тополи езерни се чува.
Там езерото от сънцето се позлатява...
В Дойран, в Дойран
искам случайността пак да ме върне.

От македонски: Палмира НИКЛЕНОВА

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

НЕИЗБЕЖНО ВЪЗХИЩЕНИЕ

Ценността на стихосбирката „Зрак“ на Румен Стоянов, като поетична категория я определяме като обект, способен да задоволи естетическите потребности на субекта-читател. За да бъде една поезия голяма, трябва да доминират в нея елементите - вода, въздух, огън и земя, според Гастон Башлар. Една земна опора за творческото въображение и реална психологическа потребност на поета.

Поетичните наблюдения са обекти на най-обикновения природен живот, но от тях се ражда оригиналност. Универсално приета достъпна истина, може да бъде новост в една серия от познати неща, принадлежащи към един и същ интелектуален и социален разряд

Със собствено светоусещане и световъзприемане е „Пролет“. Освен безкрайната зеленина за очите, има душевен бунт, недоволство от живота извън природата Това е търсещото настроение на Фауст, разочарован от всички науки, които изучил. Временост, освежаване, обновление са пориви, възможни за нас, дадени даром от добрия Бог.

„Следъждие“ е ода, панагерик за краткия, мигновения дъждец. Той носи съдбовност за всичко зеленотворно. Сънцето грее. Такъв уникален поетичен миг има при Кирил Христов в „Из облак дъжд“ (1911).

За него Атанас Далчев пише в неговите „Етиди“, че е най-хубавото в нашата поезия стихотворение.

Да допълним топлия дъжд и зеленото, което рожда:

Зелена е земята,
зелен е вятърът,
зелен е въздухът,
зелено е дори небето:
полудяващо новозелени.

Така поднасяна, тази поезия е явен контраст на днешният модерен човек и психологическата му реалност.

Нова изненада му носят стиховете за сянката, чиято прикрита метафизическа тревога, тревожи мисълта за бессмъртието на твореца. Като физическоявление сянката е място, неосветено пряко от сънцето, в преносен смисъл страх, тъга, беспокойство. Според поета, тя има образ на негова връстница, безпътна земност, рожба на светлината. Общото между тях е, че имат различни съдби. Сянката е безплодна. Тя няма неизпълнени намерения. Тя е чезищо, временноявление. Идва от небитието, от никакво външно пространство. Когато изчезва, тя се превръща в собствената ни душа, от битие се трансформира в небитие. Ноши неопределеноност и малко тъга.

Една земна поетична визия витае във внезапната среща на самотния пешеходец на дълги разстояния с едно магаре. Тя първоначално е една неволна усмивка, но дъл-

бока е вътрешната ѝ същина. Тук хуморът изразява отношението на нереалното към идеалното, на красивото към безкрайното (Херман Хесе). Поетичният образ става реален, когато магарето близва подлакътника на поета. Една нежност, толкоз необходима и неочеквана за самотата на сънчевия планински ден.

Той не пише молитвата за умереното магаре като Франсиз Жам, но човешката радост, която донася неговият жест, заслужава прослава, макар че то в митологията носи нашия Бог Иисус Христос.

Отместване на времето от съвременността, не, няма такова внушение в книгата. Неукротима жизнена енергия има в неговите Възпеви. На малките ежедневни неща, които са бессмъртни в своите повторения. Щом почне жътвата, се раждат светулките, ония светещи мисли, мигновения, между жълтите спони. Колко обрати и синоними: светлина, светлик, светец, светица, светиня, святощ. Съвсем по човешки пита: „Зашо не спяхте в нея тиха доба?“ Защото на тоя мистичен въпрос от космогонията може до отговори добрият Бог, създал целесъобразност в нея.

Благословената светлина – друг неин поклонник, свети Франциск от Азиси, смиреният певец на „Песен на сънцето“, с вдигнати ръце, отправя своята молитва към бога на Сънцето.

Уводният възпев на поета Стоянов е на неговия Бог. Няма стихотворение без образа му, защото те са „творения Господни“. Бог отдъхва след сътворението. Земята беше пуста и безлюдна и рече Бог: „Да бъде светлина!“

Стоил СТОИЛОВ

РОМАН СЪДНИК

Преди всичко ще подчертая - Ваньо ВЪЛЧЕВ респектира с брилянтния си литературен талант на лирик и прозаик с обаятелно чувство за хумор. Неговите поетически и прозаически текстове са с художествена и философска значимост от национално естество.

Макар че издателство Сиела е обявило романа НОФОФ (с чувство за хумор) като патриотичен роман, и макар че всички герои и всички енергии в него да се реализират под знака на патриотични лозунги, романият е най-малкото патриотичен. Това е една дисекция на настоящата реалност, погледната през увеличителното око на един талантлив сатирик, който непрекъснато сменя маската си от благородно усмихващ се, през иронично намигващ, до сатирично разпарчето сал една реалност (нашето българско настояще) с огромна доза ням гняв. Гневът на отрицанието срещу едно изродено общество. (Унаследило онова

израждащо се от времето на социализма и доразвило своята деградация в новите преходни години на лъжедемократията.) Но отрицание, поднесено с тънък усет на художник-рисувач, на остроумен карикатурист, на непосредствен разказвач с апетитен изказ, който ни въздейства и печели с лекотата и с впечатляващата достоверност на едно виртуозно преувеличаващо въображение.

Цялото социално-политическо битие, което е обект на творческата стихия на автора, е белязано от три феномена: Метаморфоза, Мимикия и Манипулация! Всеки герой, всяко обстоятелство, всяко събитие в сюжетния ход, са плод на метаморфози, мимики и манипулации, които са обсебвали и нас. И всичко това съществувано от герои със завиден талант, талант от пороци, аморалност и цинизъм. Дегенерати. Опорочено население. (За да не кажа - нация!) „Опиянението на един народ“ затънал в лъжа, наглост, престъпна изобретателност, консумативност, политическа проституция. Изродил националния характер.

Интерпретацията на явленията са майсторски дешифирани от автора с усета на тънък психолог. Изследовател на психологията на пошлостта. На израждането. Това блатно общество е изпълнено само с блатни паразити. И неговият негативизъм, като единствена проява на съществуването, е една огромна деформация на портрета на българската народопсихология. Няма ценностна система това общество. Поточно неговата ценностна система е подменена изцяло. Затова всяко преживяване и всяка постъпка са проявени до степен на израждане.

Четейки романа, който се лее, ние

се забавляваме. Така както се е забавлявал и авторът. Но идва момент, когато разбираме, че между художествената измислица и нашето ежедневие няма граница. Няма за кога да се забавляваме повече! Авторът крещи без глас, вика без звук и без гримаса. Защото от това райско място (България) си отидаха два милиона българи. Защото това райско място се профанизира от обитателите му – населението! Профанизирано население от старите модели, които повтаряме вече седемдесет години, с един материалистичен мироглед, който си няма и понятие от ДУХОВНОСТ.

И водачи, които са или безнравствени, или са образец на посредствеността. От това как си вършим работата, до това какви взаимоотношения изграждаме – ФАЛИШ! Ментето е същността на днешния ни живот. От хляба-менте, до идеала-менте! От партиите-менте, до Парламент-менте. Девизът е: „Облаги и власт, власт и облаги.“ Старите модели на нов глас... Един домат, за да създадем – го отглеждаме... А едно дете...? А едно поколение...? А едно общество...? Какво отглеждаме! Какво отглеждаме!...

Авторът респектира с художественото си майсторство. Въображението му е находчиво, сочно. Смехът му – здрав и яростен. Езикът и изказът му – жив, остроумен, лек, сладкодумен, образен, пластичен и афористичен. Моралът на романа е категоричен – Съдник! Съдник на това материалистично общество. То е обречено...

Тази книга бие камбаната за пробуждане. Да се събуди духът.

Духовният човек да дойде!

Симеон ДИМИТРОВ

Георги ДРАМБОЗОВ**С О Р О С О И Д И**

...Това са хора, наградени
за лоялността им към Разрухата...
Мартин Карбовски

*Соросоид подир соросоида!...
Навсянко пак ще бъде някой награден –
наивната ни майчица да види
кой с много обич ще я продаде.*

*Te са любимите на татко Шороши –
така в Унгария му викат и до днес –
при татко Сорос няма нищо лошо,
там всичко означава Интерес.*

*Te пак са му еничарите в боя,
те вкарват през вратите дървен кон,
без тях непревземаема е Троя
и трудно се възсяда чужди трон.*

*Соросоиди, Господи, прости ме! –
те са доволни от Разрухата край нас...
Един Мартин ги назова по име:
„Предатели, които са на власт“.*

Худ. Веселин СИМЕОНОВ,
Първа среща на Шаро със снега
(Награда на фирма "Градус")

Иван СЕВЕРНЯШКИ**ЕСЕН**

Ти вървиш уморена,
а в косите ти вятър
златна есенна брошка закичи.
Колко много измина,
колко малко остана,
мое скъпо момиче.

Като птици наесен отлетяха децата
и навсянко не ще се завърнат.
А звънцът на входа още чака и чака
късно гости да звъннат.

Само вятър гони сухи листи и клони,
тъмни облаци ниже небето.
Не достигат парите.
Зима дебне на прага.

И омразата свива сърцето.

ЛУДНИЦА'5Мартен КАЛЕЕВ

На другия край на градинката, точно срещу вратата на църквата и почти до павираната улица, имаше тоалетна. На видно място беше изписано с едри покривени букви: „Обекта е под аренда!“ Току до входа с надпис „М“ седеше мургавелка на средна възраст и предлагаше семки от плетена върбова кошница, а на вестник бе сложила нащърбена чинийка за пари и парчета тоалетна хартия.

Циганката си чоплеше семките, прибираще банкнотите от чинийката и ги мушваше най-безцеремонно някъде изпод фустата си, след което се заслушваше в транзистора с фолкхитпарада. Хората притичаха, хвърляха банкнотите, зорлините с уговорки плащаха на излизане и облекчени минути по-късно се усмихваха, купуваха си семки и продължаваха по пътя си. Различни породи кучета се разхождаха и се душеха под опашките, докато малките деца ги гледаха беззащитни и уплашени. Някакъв петнист дрог най-нахално се настани в детската площадка с пясък, облекчи се и си затрупа облекчението, докато старци и възмутени майки пищаха без особен успех. Някой дори се прекръстиха с благодарност, че им се е разминал, когато догът отпраши в неизвестна посока. Лятото беше към края си, но денят още не беше приключи – пет часът след обяд е часът, когато всички в града почуриха – имаше да се уредят хиляди неща с връзки и без връзки, да се напазарува, да се изкупкаства, да се достигне до някъде за нещо, дори някои имаха нужда да си го изкарат на някого в трамвай, в магазина, в кръчмата или просто на удобно място.

В този момент, когато оживленето набираше скорост, към тоалетната се приближи жена с руса коса, бяла къса рокля и дълги красиви крака, които изглеждаха още подълги и изкуствени върху високите тънки токчета на обувките. Тя теглеше за ръка малко момченце с къси проприти дълни и с шарени тиранти, като му говореше с едва сържана ярост:

- Хайде бе, Мирославе, хайде бе, мойто момче. Ела да те заведа до тоалетната. Вече цял час ми късаш нервите с това пишка ми се!

Циганката ги изгледа и спря да чопли семки. Дори не обърна внимание на двамата мъже, които хвърлиха съда банкнота и изтрополяха надолу по стълбите, като пътьом си разкопчаваха панталона. Рече си: „Маалии! Ама тая к'ва е засукана, ако ми е... що пари ще вадим... С тия червени нокти и с тия тънки вежди ще им ги вади...“ После видя банкнотата и мигом я пъхна под фустата си. Жената с бялата рокля не остана незабелязана и от бабите и дядовците по пейките. Момченцето се теглеше и почти ревеки отказваше да се подчини:

- Не искам в дамската тоалетна, аз вече съм голям...

- Хайде бе, Мирко, моето момче, хайде. И тия лелички си имат деца като теб, пък и че изчакаме долу за кабинка.

- Не искам в дамската.

- Защо не искаш?

- Не искам разните му там лелички да ми видят пишката...

- Ох, ох!? Умрели са те за твоята... пишка.

- Да-да, онзи ден пишеше... във вестника...

- Стига с тия вестници, ами ако искаш да пикаеш, пий в мъжката тоалетна.

- Искам зад храстата... Веднъж с дядо ходихме в една мъжка тоалетна и никакви лоши чичковци ме напикаха.

- Няма да те напикаят бе, дете. А зад храстата не може!

- Защо да не може? Ей виж, едно куче си сере зад храстата най-спокойно и никой не му казва, че не може...

- Ама това е куче, а ти... си човек. За кучетата винаги може повече работи.

- Затова ли не им правят тоалетни? Да си

пикаят и серат на свобода.

Жената го пусна, а детето започна да си разтрива ръчичката, върху която личаха червени петна от дългите й пръсти.

- Ще пикаят зад храстата. Ти нали винаги си ми казвала, че трябва да си отстоявам правата?

- Ела тук, че да ти дам аз едини права! - и тръгна заплашително към него. Момченцето хукна, а жената също се опита да се затича, но се спъна и едва не се пълосна по очи. Бялата пола се отказа от своята дискретност и изпод нея се разнесоха едни гледки, които накараха част от стапните да потърсят в джобовете си валидол и нитроглицерин, а бабите се прекръстиха.

От тоалетната се показаха двамата здравенци, които мигом се засилиха да й помогнат. Понеже единият още си закопчаваше цепките на панталона, само приятелят му успя да я подхване през кръста и уж да я поизступа от практита. Но в отговор шишкото получи такъв звучен шамар, че ушите му писнаха и той изпусна цветущо в отговор на нейното „простак“. Циганката отново си рече едно наум, „Маалей! Ама и тая още не е легнала, и тия й налитат... Да я курдисам аз нея... що пари ще падат!“, но вместо изреченото наум, тя се развила по ввесените дебелации:

- Ей, я се разкарайте, че нали го видиш оня там? – и посочи към един стълб за афиши, в чиято сянка седеше и дебнеше як циганин с още няколко по-пъргави младоци. - Само да писнем и ще си го вадиш... пиценти. Ще ми развалиш рендата...

Циганката повтори още няколко пъти тая дума пиценти, сигурно имаща предвид пинцети, но към тях се беше уптил висок възрастен полицай.

- Ето го и полицията. К'во сте затеглили жената... – не спираше циганката.

- Какво става тук? - попита полицаят и килна фуражката си назад, а междувременно попи с кърпичка потното си валчесто лице.

- Тия двамата й налетеа. Она беше полегнала, оти рече да се затича, понеже детето му се пикаше и... - заобяснява мургавелката.

- А, не е така. Не беше така - почнаха да се надвикват двамата дебелации.

- Ние като ората влезнахме наповънка и излизаме, още не сме си запчали дюкяно, дет се вика, и гледаме, таа лежи - заобяснява мъжът, който още разтриваше бузата си от шамара. - Я се затекоха да видим к'во е станало и да й помогнем, а она като се изправи и като ми го извърте, а на мене ми пламнаа ушите...

- Коети извърте? - униформеният започна да се поти още повече, дори ризата му стана тъмна от пот.

- Шамар? Бил съм я пипал...

- А ти пипа ли я?

- Е мое ли да го дигнем човек, без да го пипнем?

- А, нее така, полицията. Да кажем как беше... - намеси се циганката.

- Ти пък коя си? - огледа я полицаят изпитателно.

- Как коя? Тя тая, дето тук рендирам клозето!

- К'во го правиш?
- Рендирам го бе, старец!
Със съвето го рендирам.
Я имах най-напред лавка
за дълки, бонбони и това-
онова, ей там, до църква-
та, ама не вървеше. Ти
виждал ли си бабички и
старци да дъвчат дълка?
Е, кой тогава... ще

ми оправя бизнесо. И рекох, ората без църква
могат, ама без клозет не могат. И им смених
местата...

- На кого? - полицаят видимо започна да се заревява до мораво.

- Те тия двамата... видях как налетеа на жената. И тоя, дека се държи за бузата, започна да я опипва! - жената все повече повишиваше глас. Към тях се присъедини и групата, която досега стоеше под сянката и пречиенаваше как да защити циганката.

- И она тогава му го отвърте! Аха... – за-
върши мургавелката, като смигна на един
от нейната тайфа да скрие кошника със сем-
ките, които бе успяла да избута незабелязано
зад циментовото первазче на входа, а другите
мигом прикриха действието с телата си.

- Документите ви, ако обичате! - рече
полицаят и зачака двама да ровят из пан-
талоните и ризите си. - Госпожо, я елате...
ако обичате! - гальовно се обърна той към
жената в бяло и някак притеснено прегъл-
тина. - Бихте ли обяснили...

Докато жената се опитваше да обясни
случая, полицаят извикваше подкрепление
по радиостанцията.

- Гоше, нема ми документите! И промоне-
то ми го нема! - уплашено извика удареният

- Нали платих, а сега го нема!? Тия цигани
само са ми го свили!...

- Ей, я стига си ни обиждал. Като съм
циганка не съм ли хора? Цигани сме били.
И ние най-почтено работим, и ние хляба си
вадиме с тоя кенеф. Това си е инскриптина-
ция, да знаеш! - започна да пиши циганката.

- Полицията бе, направи нещо! Ние на тоя
изпоща не сме му го виждали...

- Мълкни! - възрастният полицай разбира-
ше, че навалицата ще го задуши, отвсякъде
прииждаха хора и всички все в него гледаха
какво ще каже и направи. А той имаше
слаби нерви, високо кръвно и болно сърце,
дори страдаше от клаустрофобия. - Моля,
разотивайте се! Няма нищо за гледане.
Хайде, разотивайте се! А ние да вървим в
полицейското управление...

Но никой не смяташе да отстъпва. Само
той, дето го нарекоха Гоше, промълви със
стиснати заби: „Еба ти държавата! И да
се изпиши у нея, ще загазиш!“ Хвана
приятеля си под ръка и заедно с полицая
и циганката тръгнаха към пристигналите
патрулни коли. От тях излизаха униформени
служители на реда и започнаха да прибират
всички наред, защото хората изглеждали
със съмнително поведение - набързо се бяха
опитали да напуснат мястото на събитието.
Всички трябваше да бъдат проверени. Же-
ната с бяла рокля остана да стои сама и да
се оглежда за момченцето, което се измуши
от храстите и сияешо извика:

- Изпиших се, изпиших се!

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ

тел: 042/649-110 , 042/980-088, GSM 0888790135

Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА

Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ

Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов“

e-mail: lit_glas@abv.bg

Интернет страница: literaturenglas.com

IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF

УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: “ЛИТЕРА ПРИНТ

БЪЛГАРО-БЕСАРАБСКА КНИГА В БРАЗИЛИЯ

Изненадващо, учудващо, факт: българското литературно присъствие в Страната континент надхвърли едно столетие.

На 17 април 1915 в тогавашната столица Рио де Жанейро излиза брой на хумористичното списание „Карета“ („Гримаса“). Изданието било широко читено и дълголетно. Въпросната книжка предлага разказа „Дружество „Въздържание“. Той е нашият литературен прошъпунник в Бразилия, португало-езичието (осем държави по четири континента), Латинска Америка. Творбата е взета от „Бай Ганю“ и липсва име на преводача. Не можах да установя и дали е прехвърлена с или без посредство на друг език. Предположението ми да е минала през френски (тогава най-важната инородна реч за бразилците) отпадна: Алекс Константинов не е превеждан на френски преди упоменатата година.

Щастливеца повлича щастливо нога: българските книги в онай огромна общност на южното полукълбо наближават сто. И то при голямо видово разнообразие: поезия, семантика, романи, семиотика, дескриптивна геометрия, повест, художествена гимнастика, спомени, математика, разкази, литературна теория, политическа публицистика, хumor, литературна история и др.

Поредната наша книга носи предъдлого заглавие „Малък речник/глосар на думи и изрази на българските преселници/бесарабци, дошли в Бразилия през двадесетте години на двадесети век“. Неин автор е Селсо Греков (1949), роден от баща и майка българи в гр. Куата, щат Сан Пауло, а понастоящем живущ в гр. Жундиаи. Златар и художник. Трудът му съдържа 280 страници, последвани от други три, празни, обозначени с наслов „Пространство, запазено за бележки, добавки, прибавки и поправки“. Собствено казаната работа е предходена с два кратки увода от Жорже Косиков и Нелсон Греков (братовчед на Селсо), които спомагат за разширяване познанията върху бразилските българи-бесарабци. На свой ред с „Въведение“ Селсо Греков прави сбит обзор на Безарабия относно обвързаността ѝ с България. Нашите думи в тоя бразилско-български словар той е изписал с латиница, че да бъдат достъпни за не ползвщи кирилица. Те са подразделени: цветове, родство, плодове, зеленчуци, подправки.

ки... Включени са още и готварски рецепти, любопитни случаи от живота на тамошни сънародници наши.

По време на тоталитарсоциализма не биваше да настърчаваме българщината (национализъм ли?, а бой де) в Бесарабия: остана показателно (разумявай срамно) как веднъж спира непредвидено там влакът, с който пътува другарят Живков Тодор към Москва, столица на всички столици, отиват да го поздравят и нещо кажат някои, а Първия подлагачески отвръща „Вие не сте българи, вие сте съветски хора“. Затуй мнозина съотечественици нямат представа от понятие за съдбата на ония беженари, а и потомци, камо ли как са попаднали чак под екватора: без да забравят корена си, за разлика от генералния секретар интернационалист с прословутото ха-ха-ха. По тая причина ще подрека защо бесарабски българи се озовават в тий далечна страна.

Когато след Първата световна война Бесарабия минава от Русия към Бесарабия, новата владетелка започва да

върши онова, което сегне ще бъде наричано етническа чистка. По времеви белег тя противично успоредно с кръвнищите усилия на Сърбия да обезългари Македония. Но ако за станалото и ставащото из Повардарието днес знаем доста, какво слетяло е сънародниците ни в посока североизточно от майката родина, общественото мнение и до сега е къде-къде по-неосведомено. Като последица от развишеното разбългаряване в новопридобитата румънска област през 1926-а тръгват, по суша и море, наши сънародници към Бразилия. Там ги настаниват да обработват неусвоени земи. Но липсват пътища, теже купувачи на стоката, обстойтелства, принудили ги да напуснат първоначалните заселища и да търсят препитание из градища. Но битът на ония бивши европейци, пряко изпечени американци, първоначално тече в тринаесет от тях създадени колонии: Аурора, Бализа, Конкордия (Бури), Есперанса, Нова Есперанса, „Фейтисейро“ (Варна!), Нова Бесарабия (!), Пажет, Сетента - щат Сан Пауло;

Конкордия, Тера Рика - щат Парана; Веля - щат Мато Гросо до Сул; Лажеадо Енрике - щат Рио Гранде до Сул. Тези данни изнася в своя по военному стегнат предговор Жорже Косиков (завършил две висши образования, за офицер, какъвто е бил, и за правист), най-големият изследвач на бесарабските българи в Бразилия, какъвто заслужено го удостояват негови три обемисти труда. Той споделя как бил скъсан по португалски език в първия училищен клас, защото говорел семийния български.

Първите споменови книги (1964, 1967, 1969) върху българско-бесарабско-бразилска тематика дължим на покойния Стефан Кинчев: авторско издание с общ наслов „Странна идея на един момък“. Бесарабските българи, в едно с гагаузите, съставят главното, по численост, ядро на сънародниците ни в Бразилия, към които равноправно принадлежат и арменци, евреи, също някои родени в Република Македония. Не случайно единственото земляческо обединение на българи е бесарабско, в Сан Пауло. Не случайно Жорже Косиков, Селсо Греков, Нелсон Греков са преки участници в дейността на дружеството. Случайно или не (кой бе рекъл „Случайността е изява на необходимостта“?), 101-та годишнина от българо-бразилското литературно общуване бе ознаменувана и с друга една книга, от Нейде де Соуза Праса: „Преселници от Бесарабия - преходи в тропически земи“, ала нея аз нямам и не мога писа нищо. Важното е, че предстои да излязат, без никаква подкрепа от майка България, още няколко заглавия и по тия начин вече съществува цяла поредица от българо-бесарабско-бразилски книги.

Грековият речник, бидейки плод на събираческа дейност и единствен по рода си, представлява несъмнен интерес за изследвачи на бесарабската българска словесност, прехвърлила Атлантика и екватора, но е и трогателно свидетелство за вярност към родителското и праотческото коренище.

Нека поздравим тия бразилци, в чинто жили тече и българска кръв и да им пожелаем нови приноси в българско-бразилския литературен мост, благодетелстващ двата народа.

Румен СТОЯНОВ

Худ. Татяна ПОЛИХРОНОВА, Лунен камък

Янаки ЗИБИЛЯНОВ

НЯМА КАК

Измислиха накрая механизма да ликвидират българската нация: започнаха ни, първо, с комунизма, и днеска ни довършват с демокрация. Изтребват ни, съгласно разпоредбите, а няма как човек да разбере, дали ще има някой от съседите, последният от нас да погребе...

ПРЪВ МЕЖДУ РАВНИТЕ

- А какси сега на всички нас, дето те въздинахме с любов: ти си оглуял от много власт, или, по начало, си такъв?
- Ще ви кажа, българи юнаци, отговорът, братя, е такъв: тий като сме до един тъпаци, аз съм между всички равни пръв!

ИЗХОД

Отново на Ботев и Левски земята е робска земя във момента: до вчера - диктатура на пролетариата, а днес -диктатура на полуинтелигенти. На първото робство изчакахме края, със кроткото наше българско пъшикане, но второто робство нито се трае, нито пък има свършване. И хвърлени в новата робска яма, разбираем с ужас в поредния ад, че изход за бягство от него няма, освен, да се върнем назад.

НОРМА

Питам умни хора от страната, във един предизборен момент: и аз не съм нормален със главата ще може ли да стана президент.

Ето как ми отговарят хората:

„Твойта ненормалност, във процент, ненормално ниска е, под нормата, и не може да си президент!“

НЕВОЛЯ

Отново гледам как сега „другарите“, изписват със познатия калъп, по къщите навред и по дуварите, червени знамена със чук и сърп.

И те са тий улисани в борбата, че даже не поглеждат към това, което сочи как стоят нещата със техните любими сечива.

Да видеха, че този сърп ръждясва, захвърлен като непотребно стар, а в житните полета вече царства, с параден ход моторния жетвар;

че този чук, познат от памтивека, сега е вече заменен със друг, и вредом по заводите човека, светлинно чука с електронен чук;

че знамето, от символ на прогреса, сега е вече символа на грешката, и тий като напълно се прокъса, днеска те размахват само дръжката.

Разбира се, че повече не може да продължава тяхната неволя, и затова сега ще се наложи да им се търси подходяща роля.

Ръждясалият сърп, сега забравен, и някъде забутан в някой склад, да се намери и да се постави, в музея, като рядък експонат.

На дръжката да вържат друго знаме, естествено, със други сечива, и там да се напише, за да знаем: „не бъркайте това със онова!“

Чукът, обаче, нека си го пазят, за оня съд, когато ги повикат, където да се молят и да лазят, и с него там главите си да чукат.